

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Educación multicultural		Código	652G03013
Titulación	Grao en Educación Social			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	6
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Bueno Aguilar, Juan Jose	Correo electrónico	juan.j.buenoa@udc.es	
Profesorado	Bueno Aguilar, Juan Jose	Correo electrónico	juan.j.buenoa@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Educación Multicultural é unha materia que estudia e analiza as características máis salientables da sociedade multicultural e se propón desenvolver instrumentos e propostas educativas para mellorar a convivencia entre os distintos colectivos que compoñen esta sociedade multicultural, facendo unha especial mención aos temas de racismo e novos racismos, e a discriminación multicultural.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A2	Comprender os supostos e fundamentos históricos, pedagóxicos, psicolóxicos e sociolóxicos da acción socioeducativa e os seus ámbitos de actuación, valorando as súas implicacións.
A5	Identificar e analizar os factores contextuais que afectan os procesos de intervención socioeducativa.
A7	Aplicar metodoloxías educativas e dinamizadoras da acción socioeducativa.
A8	Detectar factores de vulnerabilidade, de exclusión e de discriminación social que dificulten a inclusión social, escolar e laboral de persoas e colectivos
A9	Deseñar e desenvolver proxectos, programas e servizos nos diferentes campos de intervención profesional promovendo a participación e o desenvolvemento comunitario.
A11	Observar, analizar, interpretar procesos de mediación social, cultural e educativa.
A12	Mediar en situacións de risco e conflito.
A14	Identificar e emitir xuízos razoados sobre problemas socioeducativos para mellorar a práctica profesional.
A15	Elaborar e xestionar medios e recursos para a intervención socioeducativa.
A20	Desenvolver unha disposición favorable ao traballo en contornos multiculturais e plurilingüísticos.
A21	Deseñar e implementar procesos de avaliación de programas e estratexias de intervención socioeducativa en diversos contextos.
B1	Elaborar, analizar, sintetizar, valorar e transmitir criticamente a información.
B3	Xerar a cultura profesional colaborativa, fomentando o traballo en rede e integrándose en grupos interdisciplinares con iniciativa e responsabilidade.
B4	Deseñar e impulsar espazos socioeducativos en contextos de diversidade atendendo á igualdade de xénero, á equidade e respecto aos dereitos humanos, favorecendo o empoderamento das persoas e colectivos ubicados en situacións de desvantaxe social.
B6	Adquirir e dominar habilidades comunicativas que permitan transmitir información, ideas e propostas a diversas audiencias.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Cofecer e valorar os modelos de educación multicultural e como afectan a sociedade.	A2 A5 A8 A11 A14 A20	B1 B4	C3 C4
Cofecer e desenvolver procesos de intervención e negociación desde a perspectiva multicultural.	A7 A8 A11 A12 A14	B1 B3 B4 B6	C1 C4
Deseñar proxectos e propostas de intervención socioeducativa desde unha perspectiva multicultural.	A5 A7 A8 A9 A11 A15 A21	B1 B3 B4 B6	C3
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común y unha perspectiva multicultural.	A8 A15 A20	B3 B4 B6	C1 C4
Elaborar, analizar, sintetizar, valorar, transmitir criticamente a información e empregar as ferramentas TIC tendo en conta a perspectiva multicultural.		B1 B3 B4 B6	C1 C3 C4 C6

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Cultura	1.1. Cultura, diversidade cultural e diferencias culturais 1.2. Cultura e interculturalidade 1.3. ¿Somos unha sociedade multicultural?
2. Educación Multicultural	2.1. Modelos de Educación Multicultural. 2.2. Multiculturalismo Crítico, Educación Antirracista e Asincronismo. 2.3. Educación Multicultural e Medios de Comunicación.
3. Racismo, Novos Racismos e educación	3.1. Racismo, xenofobia e outras clases de discriminación. Novos Racismos. 3.2. O xitano a súa cultura. 3.3. Inmigración, emigración e educación.
4. Programas de intervención e desenvolvemento no ámbito da educación multicultural	4.1. Programas de intervención educativa e desenvolvemento cultural. 4.2. Educación antidiscriminatoria. 4.3. Educación e desarrollo da tolerancia. 4.4 Proxecto Habitat e 4ª Mundo

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A5	2	0	2
Sesión maxistral	A2 A7 A11 A20	16	30	46
Traballos tutelados	A8 A9 C3 C4 C6	10	30	40
Recensión bibliográfica	A5 A12 B1	0	23	23
Seminario	A14 A15 B3 B6 C1	2	0	2
Presentación oral	A21 C1	2	0	2
Proba de ensaio	B6 C1	2	18	20
Prácticas a través de TIC	B3 B4 C6	6	5	11
Portafolios do alumno	C1 C3 C6	2	0	2
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	O primeiro día de traballo, partimos dos coñecementos iniciais do alumnado, para que reflexionen e sexan o punto de partida de todas as estratexias de traballo que desenvolveremos nesta asignatura. Ademais da presentación pormenorizada do programa da asignatura.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade sóse reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia. Tamén o alumnado poderá desenvolver algún contido con estas características.
Traballos tutelados	Realízanse traballos relacionados con algún dos apartados dos temas do programa que seleccionará o alumnado, este traballo será en grupo de tres membros máximo. Os pasos a seguir son: selección do tema, documentación, guión xeral, sesións periódicas co profesor para o seguimento, preparación da presentación e exposición na aula.
Recensión bibliográfica	A recensión bibliográfica supón un proceso de lectura crítica dun libro, dun artigo, dunha tese ou dunha comunicación a un congreso. Como tal proceso comprende a lectura da obra, a análise do seu contido e unha crítica e valoración da mesma en relación á literatura existente sobre o tema. Unha recensión non supón un resumo da obra, nin unha mera análise do contido, pois o que lle outorga sentido e dimensión académica científica é a crítica que merece a xuízo do autor da recensión, en relación a outras obras coñecidas do mesmo ámbito ou en relación a súa propia experiencia.
Seminario	Esta técnica de traballo en grupo que ten como finalidade o estudo intensivo dun tema. Caracterízase pola discusión, a participación, a elaboración de documentos e as conclusións ás que teñen que chegar todos os compoñentes do seminario.
Presentación oral	Intervención inherente aos procesos de ensino-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da que o alumnado e profesorado interactúan dun modo ordenado, propoñendo cuestións, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.
Proba de ensaio	Realización dun examen ao final do curso, no que o alumnado deberá responder unha serie de cuestións relacionadas con todos os contidos desenvolvidos na asignatura durante o curso. As cuestións terán componentes de reflexión e interrelación sobre os contidos da asignatura. A valoración de esta proba se corresponderá co 40% da asignatura.
Prácticas a través de TIC	Metodoloxía que permite ao alumnado aprender de forma efectiva, a través de actividades de carácter práctico (demostracións, simulacións, etc.) a teoría dun ámbito de coñecemento, mediante a utilización das tecnoloxías da información e as comunicacións. As TIC supoñen un excelente soporte e canal para o tratamento da información e aplicación práctica de coñecementos, facilitando a aprendizaxe e o desenvolvemento de habilidades por parte do alumnado, máxime nestes momentos no que a sociedade da información e a sociedade multicultural teñen puntos de converxencia moi importantes e salientables.

Portafolios do alumno	É unha carpeta ou archivador ordenado por seccións, debidamente identificadas ou etiquetadas, que contén os rexistros ou materiais produto das actividades de aprendizaxe realizadas polo alumno nun período de tempo, cos comentarios e cualificacións asignadas polo profesor, o que lle permite visualizar o progreso do alumno. O portafolios ou carpeta inclúe todo o que fai o alumno, como: apuntes ou notas de clases, traballos de investigación, guías de traballo e o seu desenvolvemento, comentarios de notas, resumes, probas escritas, autoavaliacións, tarefas desenvolvidas, comentarios de progreso do alumno realizado polo profesor, etc.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Seminario	Farase un seguimento continuo de traballo tanto en titorías, dende a elección do tema ata o desenvolvemento do traballo mesmo e para facer a exposición do mesmo. Horario semanal de atención ao alumnado serán 6 horas á semana. Alumnado con recoñecemento de dedicación a tempo parcial segundo establece a "NORMA QUE REGULA O RÉXIME DE DEDICACIÓN AO ESTUDO DOS ESTUDANTES DE GRAO NA UDC" e solicitara no Decanato a dispensa académica, desenvolverá a súa actividade coa asistencia e participación nas dinámicas que se recollen guía, a través dos grupos de traballo que se conformen na materia. Este alumnado deberá asistir a titoría para concretar o discurrir da manteria.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Portafolios do alumno	C1 C3 C6	Análise individual dun tema escollido polo alumnado e co visto bo do profesor, e seguimento continuado do mesmo a través do tempo utilizando un MASS_MEDIA. Presentación dos traballos do alumnado ao longo do curso.	3
Prácticas a través de TIC	B3 B4 C6	Apreciación e valoración das TIC para a reflexión e análise da educación multicultural	2
Traballos tutelados	A8 A9 C3 C4 C6	Se terdrá en cuenta la presentación y el desarrollo del contenido: -Profundidad y calidad del conentido. -Relevancia y tratamiento del contenido. -Aspectos formales de la presentación por escrito. -Presentación oral y utilización de TIC.	45
Seminario	A14 A15 B3 B6 C1	Aula-seminario debate sobre un contido da asignatura elixido durante o curso. Cada un fará a súa apreciación e análise sobre este contido.	3
Recensión bilbiográfica	A5 A12 B1	Presentación e pertinencia desta lectura: -Identificación -Resumo amplo con citas textuais ben presentadas. -Valoración persoal crítica relacionada cos contidos da materia.	2
Proba de ensaio	B6 C1	Proba de elaboración e resposta sobre os contidos da materia. Valorarase o establecemento de relacións e implicacións cos contidos da asignatura; a capacidade de análise, estruturación das respostas, e o grado de explicación das mesmas	45

Observacións avaliación

Alumnado con asistencia regular a clase:

1.- Traballo tutelado: 45%;

2.- Proba de ensaio-exame: 45%;

3.- Traballos complementarios non obrigatorios 10%.

El alumnado deberá ter aprobados tanto o Trabajo Tutelado como a proba de ensaio (obter ao menos o 50% da nota) para poder facer media.

Alumnado que non asistan con regularidade: 1.- Proba de ensaio: 45%; 2.-

Traballo de proposta educativa: 45%; 3.-

Traballos complementarios: 10%. Deberá tener aprobados tanto o traballo tutelado como a proba de ensaio (obter polo menos o 50% da nota) para poder facer media.

Alumnado de continuación de estudos (matriculado por segunda vez na materia): conservarase a calificación do traballo tutelado-proposta educativa sempre e cando o tivese aprobado na convocatoria anterior. (Esta conservación da nota do traballo tutelado só sera durante un ano).

Alumnado con recoñecemento oficial de dedicación a tempo parcial e/ou dispensa académica de exención de asistencia, deberá acudir a titorías para fixar as sesións interactivas e expositivas nas que poderá estar presente co fin de determinar os traballos substitutorios, se fose o caso.

Todas estas cuestións de asistencia e regularidade poderán estar condicionadas pola situación do COVID-19.

En cada un dos apartados, o alumnado a lo menos debe ter aprobada cada proba c6 50%.

Bibliografía básica

- CASA-NOVA, María José. et al. (2020). School Education, Minorities and life Opportunities. Famiticão: HUMUS.
- DADZIE, Stella (2004). Herramientas contra el racismo en las aulas . Madrid: Morata
- KINCHELOE, Joe y STEINBERG, Shirley (1999). Repensar el multiculturalismo en las aulas. Barcelona: Octaedro
- LÓPEZ, Francesca; SLEETER, Christin (2023). Critical Race Theory and Its Critics: Implications for Research and Teaching. Multicultural Education Series. New York: Teachers College Press
- MCCARTHY, Cameron (1993). Racismo y curriculum. Madrid: Morata
- PERCEVAL, José María (2013). El racismo y la xenofobia. Excluir al diferente.. Madrid: Cátedra
- RUTHERFORD, Adam (2021). Cómo rebatir a un racista. Historia, ciencia, raza y realidad. Barcelona: Paidós
- SUÁREZ OROZCO, Carola y SUÁREZ OROZCO, Marcelo (2003). La infancia de la inmigración . Madrid: Morata
- BUENO, J. J. (1998, b) Controversias en torno a la Educación Multicultural. Heuresis. Revista Electrónica de Investigación Curricular y Educativa, 2, vol. I.<http://www.uca.es/HEURESIS/heuresis98/v1n2-3.htm>.BUENO, J.J. (2008) Nuevos retos, nuevas perspectivas para la educación multicultural. Revista de educación inclusiva, nº 1, págs. 59-76.BUENO, J.J. (2008) New racisms in Spanish society. En CAMERON MCCARTHY y CATHRYN TEASLEY (Edited): TRANSNATIONAL PERSPECTIVES ON CULTURE, POLICY AND EDUCATION. Redirecting Cultural Studies in Neoliberal Times. New York: Peter Lang Publishing, págs. 277-292.CLAVES DE RAZÓN PRÁCTICA. Racismo, nº 275, 7-69 pp. (2021). DADZIE, Stella. Herramientas contra el racismo en las aulas. Madrid. Morata, 2004.GRANT, Carl A. and CHAPMAN, Thandeka K. (Edited.) (2008) History of Multicultural Education. Volume 5: Students and Student Learning. Routledge.GRANT, Carl A. and CHAPMAN, Thandeka K. (Edited.) (2008) History of Multicultural Education. Volume 6: Teachers and Teacher Education. Routledge.KINCHELOE, J. y STEINBERG, S. (1999) Repensar el multiculturalismo. Barcelona: Octaedro. (Prólogo: Mary Nash). Multiculturalismo Crítico Teórico.McCARTHY, C. (1993) Racismo y Curriculum, Madrid: Morata. Asincronismo.RUTHERFORD, A (2021) Cómo rebatir a un racista. Historia, ciencia, raza y realidad. Barcelona: Paidós,SOHAT, E. y STAM, R. (2002) Multiculturalismo, cine y medios de comunicación. Barcelona: Paidós.SUÁREZ-OROZCO, Carola y SUÁREZ-OROZCO, Marcelo. La infancia de la inmigración. Madrid. Morata. 2003.VAN DIJK, Teun. (2003) Dominación étnica y racismo discursivo en España y América Latina. Barcelona. Gedisa. Páginas WEB sobre Multiculturalidad y Medios de Comunicación a Movimiento contra la Intolerancia. www.movimientocontralaintolerancia.com a S.O.S. RACISMO www.sosracismo.org/ a Conferencia Mundial contra el racismo, la discriminación racial, la xenofobia y la intolerancia www.un.org/spanish/CMCR/ a Laboratorio de estudios interculturales, Universidad de Granada www.ugr.es/~Idei/ a Grup de Recerca en Educació Intercultural www.ub.es/div5/departam/mide/grups/gredi/ a Colectivo IOÉ. Intervención Sociológica www.nodo50.org/ioe/home.htm a Fundación Secretariado General Gitano www.fsgg.org/ a Unión Romani. Unión del pueblo gitano. www.unionromani.org/ a Asociación de Enseñantes con gitanos. www.pangea.org/aecgit a Escuelas sin racismo www.acpp.com/escuelas.htm a Red de recursos en educación para la paz, el desarrollo y la interculturalidad www.edualter.org/ a Andalucía Acoge www.acoge.org a Racismo e interculturalidad. www.fuhem.es/CIP/EDUCA/intercul/interc.htm a Educación sin fronteras www.educacionsinfronteras.org/ a Cameron McCarthy. Asincronismo www.comm.uiuc.edu/icr/home/Faculty/mccarthy.htm a Teun Van Dijk. Análisis crítico del discurso www.discourse-in-society.org a Ella Shohat, multiculturalismo y medios de comunicación members.aol.com/ehshohat/home/

Bibliografía complementaria	ABENOZA GUARDIOLA, R. (2004) Identidades e inmigración: orientaciones psicopedagógicas. Madrid: Catarata/MEC. AGUADO, Teresa (2003) Pedagogía intercultural. Madrid. McGrawhill AGUADO, Teresa (GRUPO INTER (2007). Racismo, qué es y cómo se afronta. Madrid. Person-Prentice Hall ANSÓ, DOZ, R. (2007) Tejiendo la interculturalidad. Actividades creativas para el aula. Madrid: Catarata/MEC. BARÁIBAR LÓPEZ, J.M. (2005) Inmigración, familias y escuelas en educación infantil. Madrid: Catarata/MEC. BARTOLOMÉ, Margarita (Coordinadora) (2002) Identidad y ciudadanía. Un reto a la educación intercultural. Madrid . Narcea. BUENO, J.J. (2002) La extraña ambigüedad de la Educación Multicultural. Kirikiki, Cooperación educativa, nº 65 (Junio-Agosto), págs. 23-33 CALVO BUEZAS, T. (2000) Inmigración y racismo. Así sienten los jóvenes del s. XXI. Madrid: Cauce Editorial. COBO, R. (Ed.) (2006) Interculturalidad, feminismo y educación. Madrid: Catarata/MEC. DÍAZ AGUADO, María José (2003) Educación intercultural y aprendizaje cooperativo. Madrid. Pirámide. GÓMEZ LARA, J. (Ed.)-COLECTIVO AMANI (2004) La escuela intercultural: regulación de conflictos en contextos multiculturales. Madrid: Catarata/MEC. JORDÁN, J.A.; BESALÚ, X.; BARTOLOMÉ, M.; AGUADO, T.; MORENO, C. y SANZ, M. (2004) La formación del profesorado en Educación Intercultural. Madrid: Catarata/MEC. MARCOS, M. (2011) Análisis de la imagen de la inmigración en la ficción televisiva. Salamanca: Observatorio de contenidos audiovisuales. RUIZ DE LOBERA, M. (2004) Metodología para la formación en educación intercultural. Madrid: Catarata/MEC. VAN DIJK, Teun. (2003) Dominación étnica y racismo discursivo en España y América Latina. Barcelona. Gedisa. VV. AA. (1998) La interculturalidad que viene. El diálogo necesario. Barcelona. Icaria-Antrazyt/Fundación Alfonso Comín. VV. AA. (2008) Informe anual 2008 sobre el racismo en el estado español. S.O.S. Racismo. Barcelona: Icaria. VV. AA. (2010) Informe anual 2009 sobre el racismo en el estado español. S.O.S. Racismo. Barcelona: Icaria. Aula intercultural: www.aulaintercultural.org/ Asociación pro derechos humanos de Andalucía: http://www.apdha.org/index.php MUGAK. http://www.mugak.eu/revista-mugak SOS Racismo: http://www.sosracismo.org/ Páginas WEB sobre Multiculturalidad y Medios de Comunicación a Movimiento contra la Intolerancia. www.movimientocontraintolerancia.com S.O.S. RACISMO www.sosracismo.org/ Conferencia Mundial contra el racismo, la discriminación racial, la xenofobia y la intolerancia www.un.org/spanish/CMCR/ Laboratorio de estudios interculturales, Universidad de Granada www.ugr.es/~ldei/ Grup de Recerca en Educació Intercultural www.ub.es/div5/departam/mide/grups/gredi/ Colectivo IOÉ. Intervención Sociológica www.nodo50.org/ioe/home.htm Fundación Secretariado General Gitano www.fsgg.org/ Unión Romaní. Unión del pueblo gitano. www.unionromani.org/ Asociación de Enseñantes con gitanos. www.pangea.org/aecgit Escuelas sin racismo www.acpp.com/escuelas.htm Red de recursos en educación para la paz, el desarrollo y la interculturalidad www.edualter.org/ Andalucía Acoge www.acoge.org Racismo e interculturalidad. www.fuhem.es/CIP/EDUCA/intercul/interc.htm Educación sin fronteras www.educacionsinfronteras.org/ Cameron McCarthy. Asincronismo www.comm.uiuc.edu/icr/home/Faculty/mccarthy.htm Teun Van Dijk. Análisis crítico del discurso www.discourse-in-society.org Ella Shohat, multiculturalismo y medios de comunicación members.aol.com/ehshohat/home/ Páginas WEB sobre Multiculturalidad y Medios de Comunicación a Movimiento contra la Intolerancia. www.movimientocontraintolerancia.com S.O.S. RACISMO www.sosracismo.org/ Conferencia Mundial contra el racismo, la discriminación racial, la xenofobia y la intolerancia www.un.org/spanish/CMCR/ Laboratorio de estudios interculturales, Universidad de Granada www.ugr.es/~ldei/ Grup de Recerca en Educació Intercultural www.ub.es/div5/departam/mide/grups/gredi/ Colectivo IOÉ. Intervención Sociológica www.nodo50.org/ioe/home.htm Fundación Secretariado General Gitano www.fsgg.org/ Unión Romaní. Unión del pueblo gitano. www.unionromani.org/ Asociación de Enseñantes con gitanos. www.pangea.org/aecgit Escuelas sin racismo www.acpp.com/escuelas.htm Red de recursos en educación para la paz, el desarrollo y la interculturalidad www.edualter.org/ Andalucía Acoge www.acoge.org Racismo e interculturalidad. www.fuhem.es/CIP/EDUCA/intercul/interc.htm Educación sin fronteras www.educacionsinfronteras.org/ Cameron McCarthy. Asincronismo www.comm.uiuc.edu/icr/home/Faculty/mccarthy.htm Teun Van Dijk. Análisis crítico del discurso www.discourse-in-society.org Ella Shohat, multiculturalismo y medios de comunicación members.aol.com/ehshohat/home/

Recomendaciones

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións
Programa&nbsp;Green Campus:Recoméndase enviar os traballos telematicamente e, de non ser&nbsp;&nbsp;posible, non utilizar plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores.Débese facer un uso sustentable dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural.Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.Outras orientacións:A entrega dos traballos realizarase telemáticamente, na plataforma correspondente, se non é posible;non deben empregarse plásticos, elixir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores.Debe facerse un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural e ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos personais e profesionais.Na materia incorporarase a perspectiva de xénero e se traballará para fomentar e, no seu caso, modificar prexuizos e actitudes sexistas.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías